

Hvasiné Szokoly Zsuzsa

Mióta él Szászáron? Mi a kötődése a településhez?

Családom – szüleim és két kisebb testvérem – 1961. áprilisában költözött Szászárra, Hegyhátmarócról, édesapám családjától. /Apuék teljes famíliáját a Felvidékről telepítették ide a felsőbb hatalmak 1948-ban, anyu Somogy megyéből származik, 1954-ben házasodtak össze. Apu – bár nem bányász volt, de a bányánál dolgozott egész életében, „irodistaként” – a ma már csak régi Újtelepnek nevezett településrészen vásárolhatta meg azt első önálló lakást a családnak.

Jómagam 5 éves voltam az ideköltözésekor, tehát azt mondhatom, hogy szinte egész életemet Szászáron töltöttem – ez egyben a legfőbb kötődésem is, szülőfalumnak tekintem a települést. Itt jártam általános iskolába, ide jártam haza középiskolásként, akadémistaként, és innét jártam dolgozni egész „munkás” életemben. Ez a biztos pont az életemben. A településen belül jelenleg a 3. helyen lakom, gondolom, ez már végleges.

Családunk életében a bányász, a bányászat mindig is jelen volt, ha nem is mindig a szászári. Apukám egészen haláláig Béta bányáüzemben dolgozott - én magam is itt kezdtem érettségi után - , Húgom Zobák bányán volt hosszú évekig orvos-asszisztens, öcsém bányamérnöknek tanult, és ő Szászáron dolgozott.

Az én pályám a továbbiakban a közigazgatás felé fordult el – és ez az irány már megmaradt teljesen a nyugdíjba vonulásomig. A 40 év munkaviszonyból több mint 20 évet Szászári „szolgálatában” töltöttem el, különböző beosztásokban /gyakornok, pénzügyi csoportvezető, jegyző/. További 16 évig Magyaréregyén voltam vb-titkár, illetve jegyző, de ebben az időszakban sem szakadtam el Szászártól, hiszen a települések együttműködtek több dologban is, kedves férjem, Havasi Béla pedig ebben az időszakban a szászári hivatalban dolgozott.

Úgy érzem, hogy a településen, a településért végzett munkámmal „nyomot hagytam”, Szászári történelmében, még ha csak két kicsi lábnyomot is. Bár egy települési jegyzőnek kevésbé látványos a munkája, mint egy polgármesternek, mégis úgy gondolom, hogy az elmúlt időszak során létrejött szászári eredményekhez én is hozzátettem egy keveset, ha mást nem is, a polgármesterek és képviselők számára a biztos hátteret, a törvényes működést garantálva. Mivel az időm jelentős részében 3, illetve 4 település jegyzője voltam, úgy érzem, hogy mindez a többi települések vonatkozásában is érvényes. Igyekeztem mindenütt részt venni a települések mindennapi életében, ünnepeiben is – de a legtöbb idő természetesen mindig Szászárnak jutott. Néha kicsit „meghasonlítottam” önmagammal : volt olyan szerencsétlen helyzet, hogy Szászáron azzal vádoltak meg, hogy a társult települések felé hajlok inkább, ott meg azzal, hogy csak Szászári érdekeit látom. Akadtak nehéz szituációk, az biztos...

• Miért választotta ezt a települést lakóhelyül ?

Előző kérdésben erre is válaszoltam.

• **Szeret-e itt élni? Mit e melne ki pozitívumként a településről (közösség, természeti értékek, kulturális örökségek, stb)?**

Igen, szeretek itt élni, bár nem tapasztaltam meg soha, hogy milyen másutt élni. Szászvár egy különleges település szerintem. Méretei, lakosság száma miatt nem igazán alakult ki egy „faluközösség”, ez szinte lehetetlen is, néhány száz fős településen ez sokkal könnyebben megy. Ráadásul, az itt élők jelentős része az ország más vidékeiről került ide, főként a '70-es évek végén, a '80-as évek elején, amikor a bánya nagyon jól működött, sok munkáskézre volt szükség. Gombamódra nőttek ki az un. új Újtelepen a házak a földből, tudom, hogy volt olyan év – kb. 1982-83. lehetett - amikor egy év alatt 65 db új házra adtak ki használatbavételi engedélyt, tehát ennyi ház épült! /Ma éveken keresztül nem épül teljesen új ház, csak bővítések, átalakítások zajlanak./

A lakosság bővülésnek következménye az is, hogy nem alakult ki igazán a közösség. Ugyanakkor a '90-es évektől kezdődően egyre több kis közösség, egyesület, baráti kör, klub jött létre, hiszen az emberek mégiscsak igényelték mások társaságát, közös hobbijuk, vagy más okán is. Ritkaságnak számít, hogy egy alig 2400 fős településen ennyi civil szervezet működjön – és eredményesen – mint Szászváron. Ezt nem csak én mondom, hanem egy vizsgálati anyagban is szerepelt, amelyet valamelyik minisztérium készíttetett, kb. 8 éve, külsős szakértővel. Nagyon büszke voltam erre, és vagyok a mai napig is – ez szerintem hatalmas erősségünk.

Nekünk fel sem tűnik gyakran, hogy hol élünk, csak ha idegenek mondják, akkor csodálkozunk rá: gyönyörű természeti környezet vesz körül bennünket. Lányom – aki már közel 10 éve él és dolgozik Budapesten – mondta nemrégiben, hogy amikor Dombóvárról jövünk hazafelé autóval, és a tófüi domb tetejét elérve elénk tárulnak a mi hegyeink /dombjaink/, akkor már érzi, hogy „ittthon van”. Neki az „otthon” már Budapest.

Ahogy már írtam, mondtam, számomra a település nem választható el a bányától, attól függetlenül sem, hogy már hosszú évek óta nem működik ez az üzem. Ezt sem lehet kitörölni Szászvár történelméből, ahogyan sok mást sem, volt, lesz is még sokáig ...

• **Mi jut eszébe Szászvár történetéről, nevezetességeiről?**

Legelőször a vár, talán azért is, mert aktuális téma. Szívügyemnek tekintetem mindig is, hogy „történjék már valami” a várral, végigasszisztáltam a régészeti feltárás, majd az újrahasznosítás, felújítás tervezésének hosszú folyamatát, még a pályázat és a beruházás előkészítésében is közreműködtem. Még a tervezési folyamat elején kérték az önkormányzattól a javaslatot arra, hogy milyen új funkciók kerüljenek az épületekbe. Akkor kezdtem el mondogatni: szeretném megérni, hogy a leendő díszteremben én eskethesek először. Most úgy néz ki, hogy hamarosan meglesz az a díszterem – a sors fintora, hogy nyugdíjas anyakönyvvezetőként már nem eskethetek senkit sem, erről tehát lemaradtam. De akár így van, akár nem, óriási lépés az, hogy végre zajlik a felújítás, és már nem csak a nevünkben szerepel a vár, nem csak a romokat tudjuk kicsit szégyenkezve megmutatni, hanem majd a gyönyörű épületet is! A történelmünk egy darabkája így egy kicsit kézzelfoghatóbbá, tapinthatóbbá válik – éppen ideje ennek.

Számomra nagyon kedves „nevezetesség” a Május 1. tér. Tényleg, miért is nem nevezzük ezt a teret hivatalosan is Főtérnek? Mindenki így hívja, ez van a köztudatban, lehet, hogy át kéne nevezni, még ha egy kicsit macerás is ez dolog.

Szóval, a Főtér, amit úgy vesznek körül a házak, mint a tyúkanyót a kiscsibék, összebújnak, csak annyira rebbennek szét, hogy egy-egy sietős autós elmenjen köztük. A gyalogosok meg csak róják a köroket, szelik át a parkot, mennek egyik üzletből a másikba, megállnak a buszmegállóban, vagy éppen leszállnak a buszról, üdvözlök a régen látott ismerősöket, esetleg még át is kiabálnak a túloldalra, ha meglátnak valakit. Emberléptékű és emberekkel lepett a tér, hangulata van, illata van – ez főként tavasszal, nyár elején, a rózsáknak köszönhetően. Tényleg, még Rózsák tere is lehetne az új név, nemde ? Persze, vannak szépséghibák is /üres telek, csúnya tűzfal/, de ezek idővel elmúlnak, és reméljük, hogy az új épület is belesimul majd egyszer a tyúkanyó-körbe. És ami a legszebb ebben az egészben, az maga a történelem, a leírásokból tudjuk, hogy maga a kisvárosi központ a középkorban alakult ki, természetesen még nem ezekkel a házakkal, de hasonló formában. Nekem talán a legszebb hely....

• **Közösségi munkát végez-e?**

Igen. Elnöke vagyok a 2013-ban alakult Szászvári Nőegyletnek, tagja az Erdélyi Körnek és a Várbaráti Körnek is. Külsősként részt veszek az Önkormányzat Pénzügyi és Ügyrendi Bizottságának munkájában, munkacsoport tagként pedig a Helyi Értéktár létrehozásában is közreműködöm.

• **Kie melne-e valamilyen helyi eseményt, ami nagyon emlékezetes az Ön számára?**

Az elmúlt 20 év alatt nagyon sok események vettem részt, olyanokon, amelyek fontosak voltak a település és az itt élők életében.

A nagyon régi időkből /1996, 1997/ emlékezetes számomra, hogy a Baranya Barátainak Köre elnevezésű társaság több alkalommal is tartott összejövetelt Szászváron. Ez nem igazán a nyilvánosság előtt zajlott, de a vendégeink között volt miniszter, rádiós és tévés személyiségek, szállodaigazgató, püspök, megyei elnök és még hasonlók. Vagy a helyi Önkéntes Tűzoltó Egyesület fennállásának 125. évfordulójára rendezett program, amikor megyei tűzoltó verseny zajlott nálunk.

Kicsit később nálunk járt, és díszpolgárunk lett Habsburg Ottó – szerintem talán a legmagasabb rangú személy, aki hozzánk látogatott. Igazi huszárok lovagoltak a díszes hintója előtt, amikor a szentmisére ment /amit természetesen a megyéspüspök celebrált/.

Természetesen nem csak azok az események emlékezetesek, amelyeken illusztris vendégek voltak. Nagyon jó rendezvények, események voltak azok, amikor – pályázati pénzből – emlékezetes falunapokat tartottunk: középkori falunapot a várban, hon foglaláskorít az iskola- és óvodaudvarban. Vagy éppen a Vadaspark-Infómációs Központ felavatása: az egykori bányaterületre újra visszaköltözött egy kicsit az élet, több száz – lehet, hogy ezer is - ember volt aznap a helyszínen....

• **Fontosnak tartja-e a helyi értékeknek írásos gyűjteményét, pl. egy Szászvári Helyi Értéktár létrehozását?**

Igen fontosnak tartom a Helyi Értéktár létrehozását. Ez a dokumentum talán még az utolsó pillanatban készült el, talán ma még vannak olyan emberek, akik személyesen is segítségünkre lehetnek a régmúlt felidézésében, az emlékek összegyűjtésében. A munkacsoport munkája során derül ki, hogy mi minden van, ami része történelmünknek, esetleg mindennapi életünknek, és amiről gyakran nem is tudjuk, hogy milyen érték. Vagy éppen a beszélgetésben merül fel olyan ötlet, téma, dolog, amiről nem is gondoltuk, hogy

egyáltalán van, és hogy csak nálunk van, vagy legalábbis nem sok helyen még az országban. A helyi értékek írások gyűjteménye most csak egy „alap”-anyag, hiszen ez bővíthet bármikor, előkerülhet olyan dokumentum, tárgy, stb. amelyről eddig nem tudtunk, lehet olyan emléke valakinek az idők közül, ami érték.

• **Megítélése szerint miben nyújthat segítséget és kinek a Szászvári Helyi Értéktár?**

Ez a kör szerintem nagyon tág, talán meg sem tudjuk ma ítélni, hogy kinek adhat segítséget. Első körben szerintem a gyerekeknek az iskolában, amennyiben helyismeretet is tanítanak nekik. Tulajdonképpen nekik kellene ezeket a lapokat, dokumentumokat a leginkább forgatniuk, hogy megismerjék a település, az itt élő, illetve élt emberek múltját. A múlt megismerése nélkül nem lehet jövőt építeni – nem tudom már, hogy ki mondta, de igaz volt. Valószínűleg nem minden gyerek szereti a történelmet, mint tantárgyat, de ha a saját környezet történelméről van szó, még akár meg is szeretheti.

Természetesen fontos mindazoknak, akik felnőttként itt élnek, bár közülük bizonyára vannak jó néhányan, akik csak legyintenek a dologra. Nem ez utóbbiakat kell „megcélozni”, hanem azokat, akiket érdekel a település élete, múltja, és ezzel együtt a jövője is.

Végezetül fontos azoknak az idegeneknek, ide látogatóknak, turistáknak is, akik szeretnék megismerni a településünket. Én ebbe a körbe sorolom azokat a felsőfokú tanulmányokat folytatókat is, akik esetleg éppen ebben az anyagban találnak olyan forrásmunkákat, amelyek egy-egy szakdolgozathoz szükségesek, esetleg magát a témát is helyi értéktárban lapozgatva találják meg.

• **Meglátása szerint mit lehet ezekből az értékekből „átmenteni a jövő generációja számára”?**

Azzal, hogy összegyűjtjük, leírjuk, digitalizáljuk, fotózzuk – máris átmentettünk fizikálisan is sok mindent. Sajnos, sok-sok dologról mi is csak azt tudjuk már írni, hogy „jelenleg romos állapotban”, „már nem található”, stb. – de legalább felsorolás-szerűen megjelennek ezek a dolgok is az értéktárban. Úgy gondolom, hogy az elkészülő anyag egy olyan gyűjtemény, amelyben végre egy helyen található meg, különböző formában mindaz, ami Szászváron értéket jelentett valaha, és érték ma is.

• **Az értéktár kialakításán felül milyen további javaslata van az értékek őrzésével kapcsolatban?**

Az összegyűjtött iratanyag, dokumentumok, fotók, térképek, stb. méltó helyet kellene, hogy kapjanak. Természetesen nagyon fontos, hogy a digitalizált, elektronizált anyagok pl. a honlapon elérhetőek legyenek, de legalább annyira fontos, hogy „fizikai formájukban” is megőrizhetőek legyenek értékeink. Ehhez jó ötlet egy helytörténeti gyűjtemény kialakítása, amely akár mesterségek, iparosok műhelyeinek anyagát is bemutatathatná. Ezeknek azonban csak úgy látom értelmét, ha „élővé”, interaktívva tehető a kiállítás, annak ma nem sok értelme van, hogy csak kirakjuk a falra, vitrinbe, stb. az anyagokat, és nézni lehet. Valami nagy ötlet kellene a dologhoz, de nekem nincsen erre ötletem.

• **A helyi értékek közül melyik az Ön számára legkedvesebb?**

Egy legkedvesebb helyi értéket nem tudok mondani. Ahogyan írtam, a Vár, a Főtér, a civil közösségek, a bányászati hagyományok – mind ide tartoznak.

• **A gyerekkori emlékek felidézése kapcsán melyik ún. „Helyi Érték” jut eszébe ?**

A Szent János kápolna jut eszembe, amely ma már nem látható. Kisiskolás koromban minden nap legalább kétszer elmentem mellette, a mostani Egészségház kerítésénél, a telken belül volt, tetszett, hogy mindig volt ott friss virág, és aki elment előtte – csakúgy, mint a fészületek előtt – keresztet vetett.

Én még jártam az un. százéves iskolába is, ami ma már szintén nem látható, helyén fog majd egykor felépülni a Plébánia folytatása a Főtéren. Itt azokban a tantermekben tanultam, ami az udvarra épült, utólag. 4. osztályosként pedig a templomtéri iskolában koptattam a padot – ma ez már a vár területéhez tartozik, és hamarosan lebontják – itt élénken emlékszem az olajos padló szagára.

A ma várként megmaradt épület egykor a plébános rezidenciája volt. Amikor elsőáldozók voltunk, /vagy lehet, hogy bérmálkozáskor/ az udvarban terítettek meg nekünk, és kakaót kaptunk, meg valamilyen kalácsot....

• **Kedves történet, ami valamelyik „Helyi Értékhez” köthető?**

Lásd az előzőt

• **A helyi értékek közül melyiket tartja a legjelentősebb értéknek?**

Egyértelműen a várat, vele együtt a templomot is.

• **Mit javasol, miként lehetne folytatni, fenntartani ezeket a feltárt értéket, gyűjteményt?**

Előzőekben írtam.

• **A szászvári helyi értékek közül mit terjesztene akár a megyei, akár az országos értéktár elé?**

Várat, templomot, bányát, Kiss Györgyöt,

• **Mit tehet a jövő generációja az értékek megőrzéséért?**

Vigyázhat a már összegyűjtött értékekre, és folytathatja az értékek bővítését....

Szászvár, 2015. szeptember 4.

Havasiné Szokoly Zsuzsa

Nagy Imréné Sashegyi Hilda

2006.november 5. Borbála napra

Vannak az évnek fontos napjai, ilyen a mai: december 4., Borbála.

Régen élt, mint királylány, Kis-Ázsia volt a hazája. Kereszténnyé lett, ezért büntette meg az apja, toronyba zárta. Börtönéből így menekült, hogy megnyílt előtte egy földbe vájt tárna.

Századok óta a bányászok védőszentje.

Emlékezzünk rá is elődeinket ünnepeelve.

Millió éve nagy tenger partján dús erdő zöldellt e tájon, szénné vált az erdő, eltűnt a tenger, jött az ember, hogy e természet urává váljon.

Sokféle nép lakta e lankákat, teltek és múltak az évek...

Magyarok jöttek, letelepedtek, tatár és török dúlt, svábok és szlovákok, székelyek is ideértek.

A falu életét a földművelés, állattartás és az erdő biztosította.

Vetettek, arattak, öröltek, disznót, juhot, lovat is tartottak, a tejet tehén adta.

A dombok naposabb oldalán temett bőven alma, dió, szőlő.

A patak mellett kibújt a feketén csillogó kő, a szén.

A szántóvető népből 1808-ban sokan bányásszá lettek.

Szénnel tüzeltek, forró vasat ütöttek, a lovakra vaspatkót vertek.

Kopogott a fejsze, ácsoltak, vágtak, utána mentek a szénnek.

Mélyült a térség, nőtt a sötétség, lapáttal, csákánnyal vájtak üreget, kamrát, tárókat, aknát.

Elment a híre, kapóssá vált a szén, vették már Bonyhádon, Szekszárdon, Pesten és Budán.

Épülni kezdett a bánya, s nemsokára 60 család települt le az alsó és felső Kolónián.

Sokféle helyről jött ide munkás, itt mindig nehéz volt a bányász élet.

Egy szoba konyha, 10 mázsa szén és havi fizetés lett.

Jártak gyalog hegyen – völgyön át, biciklivel majd később buszokkal.

Dolgoztak napszinten, föld alatt, tüdejük nem mindig bírta szusszal.

„Régen odalent lovak is dolgoztak” – Mesélte Rác bácsi.

Ők húzták a nehéz csilléket, míg nem járt mozdony, a Muki.

Rác bácsi külszínen dolgozott, én úgy láttam – ült a biciklitárolóban fehér szakállában....

Ő úgy mondta : „Felvigyázó vagyok a kerékpárhangárban.”

Szakmát is tanult itt igen sok ember - s mennyit fel sem lehet sorolni mind már:

Kőműves, ács, gépész, kovács, csillés, aknász, sofőr, villanyszerelő, mozdonyvezető, fékező, asztalos, lakatos, vájár.

Szászvár Bányatelep, már nincs, de volt, a szívünkbe égett emlékfolt, míg élünk.

Ott jártunk óvodába „összevont” iskolába.

Templomba is odamentünk, az iskolai kápolnába.

Nagyapák, apák, testvérek szálltak le a bányába, a mélybe.

Naponta imádkoztunk, hogy visszajuthassanak a fényre.

A le és felszállást a gőzszíp jelezte, naponta háromszor „fújtak”.

Sisakos, szénporos emberek a fürdőbe indultak.

Aknatorony tövében állt a ház, hol éltünk.

A szénosztályozóra láttunk, ha az ablakon kinéztünk.

Ott állt a szürke gépház a Ganz gyári szállítógéppel.

Bent ült a gépész, ki bánni tudott a forgó óriáskerékkel.

Ha ő nem akarta, nem mozdult fel s le a kas, mint zúgó-búgó kerék húzott – eresztett rettentő erős acélszálakból sodort kötéllel.

Ha leszálltak a kassal vállukon tarisznyában volt a pintli.

Bőrövkön lámpa lógott és kulacs, hogy lent legyen mit enni, inni.

Vasárnap délutánirány a sturc, a meddőhányón gyűjtöttük a kincseket:

Zöld, barna kövek és sok szürke pala közt leltünk néha csillogó kvarcszemet.

A meddő bűzös kengázt is pipált, főleg, ha esőpermet szitált.

Ha déli szél fúj, a nagymosás volt, haragudott anyánk, mert mikorra megszáradt, szürke lett fehérre mosott ruhánk.

Mi, gyerekek mit sem törődtünk vele, kifutottunk a Kis-csiszárra, vagy a Kong-erdőbe – felmáztunk valamelyik fára.

Választhattunk bőven, volt köröttünk belőle:

Hárs, tölgy, bükk, gyertyán vagy vadkörte.

Bókláztunk a réteken, ősszel, tavasszal és nyáron.

Meg-megakadt szemünk virágon, bogáron, madáron.

Énekeltünk sokat, minden délután volt karének óra, Gyurka bácsi jó tanítónk vezényelt, nem járt neki érte túlóra.

Kirándultunk, sátrat vertünk kint a Mézes-réten, erdőn mezőn gombásztunk, szánkóztunk télen.

Ha szomjaztál – Ott volt a Pringli, friss vizet de jó volt tenyérből is inni!

A Nagygátat is szerettük, a forrását felfedeztük.

Gumicsizmánk lábra kaptuk egy kapcával, Balincáig meg sem álltunk a futással.

Sokak sorsa úgy alakult, munkahelye lett a bánya, sok embernek ott dolgozott fia, lánya, unokája.

Megroggyantak fent a házak, leköltöztünk a faluba.

Új lakásba, szebbe, jobba és nagyobbba, a sajátba.

Gazdasági programváltás mottója lett:

„nincs már szükség a szászvári szénre”.

Béke aknát ledöntötték, itt a bányászkodás vége.

Rekultiválták a tájat, az aknák helyén szürke monstrum andezitkő.

Beerdősül majd idővel, hol ma még csak varádics nő.

Jó szerencsét! - szép köszönés, nem volt benne mindig részünk.

Szerencsétlenség, váratlan baj volt számtalan sok vészünk – gázrobbanás, omlás, vízbetörés és tűz.

A temetői emlékművön sok nevet betűz szemünk, 70 nevet!

Mindannyiunk dolga legyen : számunkra TISZTELET!

Ne feledjük a 200 évet, ami a múlt!

„Csak az hal meg, ami nem lett, az él örökké, ami volt” !

Maglódiné Horváth Ildikó

Mióta él Szászváron? Mi a kötődése a településhez?

1 éves korom óta élek itt. Itt élnek a szüleim, a barátaim, itt dolgozom.

>

>· Miért választotta ezt a települést lakóhelyül?

Nem én választottam, hanem még a szüleim; de ha már így esett, akkor itt maradtam, a munkahelyem is ide köt.

>

>· Szeret-e itt élni? Mit emelne ki pozitívként a településről (közösség, természeti értékek, kulturális örökségek, stb.)?

Igen, mert szeretem a Mecseket, ha időm engedi, szívesen kirándulok.

A település előnye a kedvező fekvése, a szép környezet; s remélem mindenki számára vonzó lesz a helyreállított várkastély.

>

>· Mi jut eszébe Szászvár történetéről, nevezetességeiről?

Kiss György szobrászművész, annak idején én szorgalmaztam, hogy iskolánk vegye föl a szászvári születésű szobrászművész nevét. A már említett vár, amelyről minden évben történelemóra keretében beszélgetünk a gyerekekkel, s fel is keressük. A bányászati és a helytörténeti gyűjtemény, melyre szintén büszkék lehetünk.

>

>· Közösségi munkát végez-e?

Igen, tagja vagyok több civil szervezetnek és az iskolai alapítvány kuratóriumának.

>

>· Kiemelne-e valamilyen helyi eseményt, ami nagyon emlékezetes az Ön számára?

Mivel nekem az iskola a legkedvesebb a településen, ebben a közegben élek, ezért innen hozok példát: emlékezetes a tavalyi év Innovatív iskolák témájú TÁMOP pályázat megvalósítása - a sok-sok gyerekeknek szóló program -, és a jelenleg is folyó iskola felújítási pályázat.

>

>· Fontosnak tartja-e a helyi értékeknek írásos gyűjteményét, pl. egy Szászvári Helyi Értéktár létrehozását?

Igen.

>

>· Megítélése szerint miben nyújthat segítséget és kinek a Szászvári Helyi Értéktár?

Mindenkinek, aki érdeklődik Szászvár iránt.

>

>· Meglátása szerint mit lehet ezekből az értékekből „átmenteni a jövő generációja számára”?

Mindent, hiszen már az összeírásuk is értékmentés.

>

>· Az értéktár kialakításán felül milyen további javaslata van az értékek őrzésével kapcsolatban?

Helyi gyűjtés a bányászati kiállítás és a tájház anyagának bővítésére. Szerintem még sok minden lapul a láda fiában, csak kérni kellene az embereket, hogy ajánlják fel a gyűjtemények gyarapítására, pl. fényképeket, használati tárgyakat, régi szerszámokat ... stb.

>

>· A helyi értékek közül melyik az Ön számára legkedvesebb?

A vár.

>

>· A gyerekkori emlékek felidézése kapcsán melyik ún. „Helyi Érték” jut eszébe?

Nincs ilyen.

>

>· Kedves történet, ami valamelyik „Helyi Értékhez” köthető?

Nincs ilyen.

>

>· A helyi értékek közül melyiket tartja a legjelentősebb értéknek?

Ezt nehéz kiválasztani, mert nem lehet összehasonlítani egy középkori várat egy szobrász munkásságával, vagy a Mecsek természeti szépségével.

>

>· Mit javasol, miként lehetne folytatni, fenntartani ezeket a feltárt értékeket, gyűjteményt?

Minél több emberrel meg kell ezeket ismertetni, az életkori sajátosságok figyelembevételével az óvodásoktól kezdve. Legyen felelős gazdája 1-1 helyi értéknek - Lehet ez 1 személy, de akár 1-1 civil szervezet is felvállalhatja a feladatot -, aki gondoskodik az értékek megóvásáról, ha olyan jellegű a helyi érték, akkor a karbantartásáról.

>

>· A szászvári helyi értékek közül mit terjesztene akár a megyei, akár az országos értéktár elé?

A várat, a Kiss György hagyatékot, a bányászati kiállítást és a tájházat.

>

>· Mit tehet a jövő generációja az értékek megőrzéséért?

Erről már írtam egy korábbi kérdésnél.

MOLNÁR LÁSZLÓNÉ NAGY ILDIKÓ

Életem ötven évét Szászváron töltöttem, néhány éve költöztem Magyaregregyre. A császtai részen lakott családuk legalább hat generációja. Itt éltem gyermekkorom óta én is. Már akkoriban rejtegettem a padláson a régi dolgokat. Papám, ezt igazán jó néven vette. Mondogatta is: " Amit egyszer egy ember verejtékes munkával létrehozott, azt őrizni kell, azt meg kell becsülni!" Ezek a gondolatok elkísérnek egész életemben. Most már én igyekszem tovább adni unokáimnak ezt az őrző szerepet.

Pedagógus lettem. Talán pont azért, mert a kicsi gyermeket a legkönnyebb belevarázsolni a régiségbe. Ezért vezettem honismereti szakkört. Tanítványaimmal készítettem hangos könyvet, műsort –Kalendárium címmel- a Szászvár tv-ben. A fiataloknak kell megtanítani, hogy a múlt ismerete, tisztelete, a jelenben való szorgalmas munkálkodás nélkül nincs értékes jövő. Sokat olvasgatom Várszegi Alajos Szászvár című könyvét. Ő ezt ilyen szépen fogalmazta meg: „Vadócba rózsát oltok, hogy szebb legyen a föld.”

Hiszem, hogy az igazi tanítónak a közösségi munkából jelentős részt kell vállalni. Lassan harminc éve alapítottuk a Várbaráti Kört. Büszke vagyok értékmegőrző, értékteremtő munkánkra. Részt vettünk a Borház, a Múzeum, a Tájház berendezésében, régi sírok felújításában, helytörténeti anyagok gyűjtésében. Megterveztem a szászvári címert, a régi viaszpecsétek alapján. Összeállítottam az 1956-os szászvári eseményeket, később filmet is készítettünk erről. Pályázatok segítségével két mesekönyvet is sikerült kiadatnunk: Az Időmestert és a Varázspatkót. Mindkettő szülőföldünk varázslatos birodalmába vezet bennünket: „az erdő sóhajához, hegyek-völgyek bölcsességéhez...”. Prospektust állítottunk össze a Szászvári faluséták túraútvonalához. Életfákkal jelöltük településünk nevezetességeit.

Ezek a dolgok, szellemi értékek most méltó helyükre kerülnek a Szászvári Értéktárban, sok-sok más „kincsünkkel” egyetemben. Ezért nagyon örülök az Értéktár létrehozásának. Szívesen dolgozom az értéktár bizottságban. Minden találkozáson alkalmával sokat tanulunk egymástól. Szerencsére nap, mint nap új ötletünk van Értéktárunk bővítésére, és természetesen megfogalmazzuk javaslatainkat a további értékmentésre, az értékteremtésre.

A Kiss György életművet a Nemzeti Értéktárba is szeretnénk felvetetni.

Remélem Értéktárunk hasznos, érdekes lesz mindenki számára. Segítségével rádöbbenhetünk, milyen régi, különleges, gazdag a mi szülőfalunk, Szászvár.

Patton Gábor

1982-ben kerültem Szászvára a szomszédos Mázáról, így a gyermekkori élményeimről nem igen tudok beszélni.

A „Helyi Értéktár” minden érdeklődő számára elérhetővé kell, hogy váljon. Fontosnak tartom azt, hogy tudományos igényvel íródjék: mind tartalmilag, mind pedig formai jegyeinek a figyelembe vételével. Utóbbi alatt a szakszerű lábjegyzetelést, a források, könyvészeti adatok pontos idézését értem. Ez ugyanis elengedhetetlen ahhoz, hogy akár egy helyi lakos, akár más településen élő is jól fel tudja használni a saját kutatásaihoz. Természetesen az „Értéktár” nem helyettesítheti bizonyos szakterületeken, a kutatási témákban való teljes elmélyülést. Viszont múltunk megismerésének kiindulópontja és iránytűje mindenképpen lehet. Biztos vagyok benne, hogy jól hasznosíthatóvá válik, mind a hobbiként dolgozó, mind pedig a hivatásos kutatók számára egyaránt. Például különböző szakdolgozati témákhoz is „jó ugródeszkát” fog nyújtani.

Az „Értéktár”-ban több tudományág, rész tudomány Szászvára vonatkoztatott eredményei jelennek meg. Ezeket felsorolni is elég hosszú: geológia, régészet, botanika, névtan, ipartörténet, egyháztörténet, intézménytörténet, művészettörténet, néprajz... Az írásos és tárgyi emlékek leltárba vételén kívül igen fontosnak tartom a szóbeli közléseket is. Sajnos ezen a téren már a 24. óra előtti néhány percben vagyunk, mivel lassan meghalnak azok az idős emberek, akik még hiteles információkkal rendelkeznek a régmúlt eseményeiről, emlékeiről.

A helyi értékek közül, munkacsoportunk kutatásai is meggyőztek arról, hogy nehéz „értékrangsor” felállítani. Mégis Szászvár legjelentősebb értékének a várat tartom, és csak reménykedni tudok abban, hogy a 35 éve húzódó hányatott sorsa a rekonstrukciós munkálatok révén végleg rendeződni fog. Bízom abban, hogy a pécsi püspökök hajdani középkori rezidenciája a helyi turisztika egyik fontos attrakciójává válik, végre mindenki számára látogatható formában. Remélhető az is, hogy újabb ásatások fognak folytatódni az ódon falak mellett, így a még nyitott régészeti kérdésekre is válaszokat kaphatunk majd.

A jövő generációjának a feladata az lesz, hogy ezt a gyűjteményt tovább bővítse, bármilyen olyan értékkel, ami esetleg nekünk összeállítóknak pillanatnyilag nem jutott az eszünkbe. Szóval a helyi értéktárat egy „jó értelemben vett” befejezetlen kollekciónak tartom, amely további építő jellegű véleményekkel, javaslatokkal, gyűjtőmunkával fog kibővílni a jövőben.

A megyei és országos értéktárba javasolnám a vár mellett Kiss György szászvári születésű szobrászművész életművét is elhelyezni.

Szokoly Károly

1960-ban születtem, egyéves koromban jöttünk Szászvárra Hegyhátmarócról, tehát tősgyökeres szászvárinak mondhatom magam. Életem során többször kerültem döntéshelyzetbe, huzamosabb időn keresztül (iskoláim miatt) éltem máshol is, de mindig visszatértem ide. Hiszem, hogy egy emberi életbe nem sok új gyökéresztés fér bele. Nekem itt vannak a gyökereim.

Ameddig ellátok, addig jártam is, szoktam mondani, és ez így is van. A falunkat övező hegyek több tíz kilométerről látszanak, és ha hazafelé tartok, örömmel üdvözlöm őket. Értékünk, hogy településünk a Hegyhát és a Mecsek találkozásánál alakult ki, mert kétféle földrajzi térség különbözősége egyedivé teszi Szászvárt. Valószínűleg ez is közrejátszik abban, hogy történetünk olyan régi időkre nyúlik vissza. (pl. római kori romok).

Szívesen részt veszek a település életében. Többévnnyi munkával elkészítettem a bányászatunk emlékeit megőrkítő könyvet, azóta a monográfiánk folytatásán dolgozom. Fontosnak tartom, hogy az értékeinket megőrizzük, és ezt a feladatot átadjuk az utánunk jövőknek. Ha ki tudunk nevelni olyan követőket, akik örömmel folytatják ezt a munkát, akkor nem dolgoztunk hiába. Még élnek néhányan a faluban, akik ismeretei pótolhatatlanok, ezt nem szabad hagyni elveszni, fel kell kutatni ezeket. Meg kell próbálni a helyi (leendő vár-) múzeumban elhelyezni azokat a relikviákat, amik megyei tárlókban porosodnak sokezer társuk közt, míg helyben meg tudnánk adni nekik a megillető figyelmet és tiszteletet.

Számomra a helyi értékek között a bányászathoz kapcsolódom a legértékesebbek, és a gyermekkori emlékekhez kötődök a legkedvesebbek. Bennem még élénken él az emlék, amikor kisiskolásként a váraróki vízvezeték ásásakor törökkori csontvázakat fordítottak ki a földből, vagy amikor a zsidótemetőben rosszkodtunk, de még a karos szivattyús közutakat nyomogattuk, az is. Kerestük mi is a Kálvárián a vár alagút kijáratát, vagy a Völgységi patak hídjai alatt pecáztunk, a sturc oldalán levéllenomatokat kerestünk, és a környékbeli erdőkben gombáztunk. Remélem a mai gyerekeknek is megvannak a hasonló kalandjai, meg kell őket kérdezni, ma mit jelent nekik a kalandos gyermekkor?

Országos összevetésben a természeti környezetünket, Kiss György munkásságát és a bányászati emlékeinket tartom legfontosabbnak.

Szokoly Károly

Wáger József

1946 óta élek Szászváron. A szüleim a Tolna megyei Aparhantról költöztek Szászvárra, ahol édesapám a helyi bányüzemben kapott munkát, majd a bányászatból ment nyugdíjba.

Később a családuk több tagja, köztük én is a szászvári bányüzemben dolgoztunk.

A Tolna megyei lankás tájak után lenyűgöző volt a Mecsek hegységeit látni, de jó érzés volt a bányászok közösségében dolgozni is. Elsősorban a munka lehetőség, másodsor pedig a táj, a környezet szépsége az, ami a családomat ide kötötte.

Szászvár története egyben vár történetével is egybefügg. 1982 tájékán üzemvezetőként magam is támogattam a várfeltárás gondolatot, és a bányüzem rokkant bányászokkal kezdte el a feltárást.

Közéleti tevékenységemben támogatója és többször kezdeményezője is voltam a bányászati és helyi értékek felkutatásának. Így 1984-ben a szászvári bányászok 180. évfordulóján létesítettük az első bányászati kiállítást.

A vár mellett persze Kiss György szobrászművész is eszembe jut. Gyerekkoromban az ő nyári rezidenciáján laktunk, és emlékszem, hogy a padláson gipsz szobor minták voltak (jelenleg „Vadrózsa” étterem).

Gyerekkori emlékek fűznek a rózsadombhoz (számháborúk, bújócskázás). Ezen a dombon az 1960-as évek tájékán tűzjelző riasztórendszer működött. A nyári hónapokban a lakosság látta el az őrséget (Muhaszölő – kunyhó)

A Borbála szobor létesítése világított rá, hogy a Szászváron élő emberek hajlandók helyes célokra adományozni, ez a közösségi összefogás megbecsülendő és értékes, ezért számomra ez a legkedvesebb.

A helyi civil szervezetek tehetnek igen sokat a helyi értékek megőrzéséért. Hiszen alapszabályaikban is vállalták a helyi, a bányász, a falu kulturális hagyományainak feltárását, ápolását és megőrzését.

Nem emelnék külön ki egy értéket sem, mert ezek a jelenleg ismert értékeink így együtt alkotják Szászvárt, amely ma élhetőbb és gazdagabb értékeiben, mint a múltban.

Vannak persze még fel nem kutatott értékek, ez lehetne a mai fiatal generáció egyik hasznos teendője, hogy ezeket felkutassák és bemutassák!!

Wáger József Szászvár, 2015. 08. 27.